

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 16.11.2007
KOM(2007) 716 lõplik

KOMISJONI ARUANNE

**mis tugineb nõukogu 22. detsembri 2003. aasta raamotsuse (laste seksuaalse
ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta) artiklile 12**

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS.....	3
1.1.	Taust.....	3
2.	HINDAMISMEETOD JA -KRITEERIUMID	3
2.1.	Raamotsused, mis põhinevad Euroopa Liidu lepingu artikli 34 lõike 2 punktil b.....	3
2.2.	Hindamiskriteeriumid	3
3.	HINNANG	4
4.	Järeldused.....	8

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taust

Nõukogu 22. detsembri 2003. aasta raamotsuse 2004/68/JHA (laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta) (edaspidi „raamotsus”) artikli 12 lõike 2 kohaselt peab komisjon esitama kirjaliku aruande meetmete kohta, mis liikmesriigid on raamotsuse järgimiseks võtnud.¹

Selle artikli lõikes 1 kohustatakse liikmesriike rakendama raamotsuse sätete järgimiseks vajalikke meetmeid 20. jaanuariks 2006. Artikli lõike 2 kohaselt tuleb liikmesriikidel samaks kuupäevaks edastada nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile nende õigusnormide tekst, millega nimetatud raamotsusest tulenevad kohustused võetakse üle riikide õigusesse. Esitatud teabe ja komisjoni kirjaliku aruande põhjal peab nõukogu 20. jaanuariks 2008 hindama, mil määral on liikmesriigid raamotsust järginud.

Seega sõltub käesoleva aruande väärtus suurel määral teabest, mis liikmesriigid on komisjonile esitanud. Vaid kaks liikmesriiki (Belgia ja Austria) olid 2006. aasta jaanuariks teavitanud komisjoni raamotsuse rakendamiseks võetud meetmetest. Komisjon tuletas oma 8. juunil 2006 saadetud kirjas liikmesriikidele meelde nende kohustust asjaomane teave edastada. 2007. aasta aprilli lõpuks ei olnud komisjon saanud mingit teavet kolmelt liikmesriigilt, nimelt Kreekalt, Portugalilt ja Maltalt.

2. HINDAMISMEETOD JA -KRITEERIUMID

2.1. Raamotsused, mis põhinevad Euroopa Liidu lepingu artikli 34 lõike 2 punktil b

Käesolev raamotsus põhineb Euroopa Liidu lepingul, eriti selle artiklil 29, artikli 31 punktil e ja artikli 34 lõike 2 punktil b.

Raamotsusega sarnaseim õigusakt on direktiiv.² Mõlemad õigusaktid on liikmesriikidele saavutatava eesmärgi suhtes siduvad, kuid jätavad riigi ametiasutustele rakendamise vormi ja meetodite valikul vabad käed. Samas ei ole raamotsustel otsest mõju ja komisjonil ei ole juriidilist õigust pöörduda Euroopa Kohtusse, et nõuda raamotsuse ülevõtmist. Euroopa Kohus võib siiski teha otsuse liikmesriikidevahelistes vaidlustes, mis käsitlevad raamotsuse tõlgendamist või kohaldamist (sealhulgas ülevõtmist). Kõnealuse õiguse võimalik kasutamine eeldab konkreetseid asjaolusid, mille esitamisel võib komisjoni aruanne abiks olla.

2.2. Hindamiskriteeriumid

Selleks et objektiivselt hinnata, kas liikmesriik on raamotsuse täiel määral rakendanud, saab kasutada mõningaid direktiivide jaoks välja töötatud üldkriteeriume, mida tuleks *mutatis mutandis* kohaldada ka raamotsuste puhul:

1. Saavutatava tulemuse jaoks tuleb valida vorm ja meetodid, mis direktiivi eesmärgi silmas pidades tagavad selle tulemusliku toimimise³;
2. Iga liikmesriik on kohustatud rakendama direktiive viisil, mis vastab selguse ja õiguskindluse nõuetele, ning võtma direktiivi sätteid üle siduvatesse riiklikesse õigusaktidesse⁴;

¹ ELT L 13/44, 20. 1. 2004.

² EÜ asutamislepingu artikkel 249.

³ Vt direktiivide rakendamist käsitlev pretsedendiõigus: nt kohtuasi 48/75 Royer [1976 EKL, punkt 497, lk 518]

3. Ülevõtmine ei tähenda tingimata, et riigi õigusaktis kasutatakse täpselt sama sõnastust kui direktiivis. Seega võivad näiteks asjakohased juba kehtestatud meetmed osutuda piisavaks, kui sellega on direktiivi täiel määral rakendamine piisavalt selgel ja täpsel viisil tagatud⁵;
4. Direktiivid tuleb rakendada nendes ettenähtud tähtajaks.⁶

Käesolev aruanne põhineb võimaluse korral eespool nimetatud kriteeriumidel.

3. HINNANG

Laste seksuaalne ekspluateerimine ja lapsporno kujutavad endast inimõiguste rasket rikkumist. Käesoleva raamotsuse eesmärk on täiendada nõukogus seni vastu võetud õigusakte laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta.⁷

Raamotsusega ühtlustatakse liikmesriikide õigusakte, milles käsitletakse laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemist. Sellega võetakse kasutusele ühine kogu Euroopa Liitu hõlmav õigusraamistik, mida kohaldatakse selliste küsimuste suhtes nagu kuriteoks tunnistamine, karistused ja muud sanktsioonid, raskendavad asjaolud, jurisdiktsioon, vastutusele võtmine ning ohvrite kaitse ja abistamine. Liikmesriikide õigussüsteemid võivad märkimisväärselt erineda ning paljudel juhtudel ei ole õiguslikud mõisted ja väljendid alati lihtsalt võrreldavad.

Kuigi hinnang võib käsitleda ja käsitleb iga artiklit eraldi, ei saa neid tingimata vaadelda üksteisest lahus olevatena. Kui mingi artikli või selle osa nõudeid ei täideta või täidetakse vaid osaliselt, avaldab see mõju ka teistele sellega seotud sätetele, mida isoleerituna käsitledes võidaks lugeda raamotsuse nõuetega kooskõlas olevaks. Hinnangu andmisel tuleks võimaluste piires arvestada liikmesriikide üldise kriminaalõigusliku taustaga.

Komisjonile laekunud teave erineb märkimisväärselt, eriti selle terviklikkuse osas. Mõned liikmesriigid ei ole komisjonile edastanud kõiki rakendussätete tekste. Komisjon ei ole saanud teavet Kreekalt, Maltalt ja Portugalilt. Gibraltar ei ole üle võtnud raamotsuses sisalduvaid meetmeid, kuid on vastu võtnud õigusakte, mis võimaldavad tal seda teha.

Artikkel 1: Mõisted

Artikli 1 punkt a sisaldab raamotsuses kasutatavaid mõisteid ja nende tähendusi. Üks olulisemaid on mõiste „laps” määratlus, mille kohaselt laps on iga alla 18 aasta vanune isik. See vanus on kooskõlas ka 20. novembri 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. Tegelikult on raamotsuse üks peamisi eesmärke ühtlustada liikmesriikide õigusaktides laste õiguslikku kaitset seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno eest.

Eraldi teema on seksuaalse täisea määratlemine, mis kõigub liikmesriikide õigusaktides vahemikus 13 aastast Hispaanias kuni 17 aastani Iirimaa (Austria 14, Belgia 16, Tšehhi Vabariik 15, Taani 15, Eesti 14, Soome 16, Prantsusmaa 15, Saksamaa 16, Ungari 14, Iirimaa

⁴ Vt direktiivide rakendamist käsitlev pretsedendiõigus: nt kohtuasi 239/85 komisjon vs Belgia [1986] EKL punkt 3645 lk 3659. Vt ka kohtuasi 300/81 komisjon vs Itaalia [1983] EKL punkt 449 lk 456.

⁵ Vt direktiivide rakendamist käsitlev pretsedendiõigus: nt kohtuasi 29/84 komisjon vs Saksamaa [1985] EKL punkt 1661 lk 1673.

⁶ Vt direktiivide täitmist käsitleva pretsedendiõiguse olulised näited, kohtuasi 52/75 komisjon vs Itaalia [1976] EKL punkt 277 lk 284, vt ka komisjoni ühenduse õiguse täitmise kontrollimise aastaaruanded, näiteks KOM (2001) 309 lõplik.

⁷ EÜT L 322, 12.12.1996, lk 7; EÜT L 342, 31.12.1996, lk 4.; EÜT L 191, 7.7.1998, lk 4. EÜT L 105, 27.4.1996, lk 1; EÜT L 191, 7.7.1998, lk 1; EÜT L 33, 6.2.1999, lk 1; EÜT L 34, 9.2.2000, lk 1.

17, Itaalia 14, Läti 16, Leedu 14, Luksemburg 16, Madalmaad 16, Poola 15, Slovakkia 15, Sloveenia 15, Hispaania 13, Rootsi 15, Ühendkuningriik 16).

Seksuaalse täisea määratlemine on asjakohane, arvestades kohustust tunnistada kuriteoks artikli 1 punktis b määratletud lapsporno.

Laste kujutamine ühemõtteliselt seksuaalses tegevuses ei ole üldjuhul lubatud, kui laps on alla 18 aasta vanune. Kuid artikli 3 kohaselt võib isiku lapspornoga seotud teo eest teatavatel juhtudel kriminaalvastutusest vabastada, kui selles tegevuses osalevad seksuaalsesse täisikka jõudnud lapsed. Seepärast on raamotsusega igale alla 18 aastasele lapsele tagatud tugev kaitse lapspornoga seotud seksuaalse ekspluateerimise eest ning lubatud üksnes piiratud erandid seksuaalse täisea ja 18 eluaasta vahel.

Praktikas on kaitse tase liikmesriigiti erinev, mis on tingitud erinevast seksuaalse täisea määratlusest. Kuid seksuaalse täisea ühtlustamine, mis on seotud ka teiste küsimustega, näiteks abiellumiseaga, ei ole praegune eesmärk.

Artikli 1 punktis b on määratletud lapspornona pornograafilist materjali, mis visuaalselt kujutab või esitab reaalselt last, reaalselt isikut, kes näib lapsena, või realistlikku kujutist tegelikkuses mitteeksisteerivast lapsest, kes osaleb ühemõtteliselt seksuaalses tegevuses. Visuaalse kujutamise all mõistetakse ka ilmutamata filmi või videolinti, arvutikettale või elektrooniliselt salvestatud andmeid, mida saab muuta visuaalseks kujutiseks. Mitmed liikmesriigid on vastu võtnud õigusaktid, mis on kooskõlas raamotsuse artikli 1 punktis b esitatud lapsporno määratlusega. Tšehhi Vabariik, Eesti, Läti, Leedu, Luksemburg, Poola, Hispaania ja Rootsi ei ole lapsporno mõistet täpselt määratlenud.

Punkti c (arvutisüsteemi määratlus) osas ei ole Tšehhi Vabariik, Leedu ja Poola edastanud vastavat dokumentatsiooni, mis võimaldaks korralikult hinnata otsuse rakendamist nendes riikides.

Punktis d on määratletud mõiste „juriidiline isik“. Juriidilise isiku määratlus on võetud Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni teisest protokollist.

Artikkel 2: Laste seksuaalse ekspluateerimisega seotud kuriteod

Käesoleva raamotsuse vastuvõtmisel oli nõukogu teadlik vajadusest rakendada selliste tõsiste kriminaalkuritegude suhtes nagu laste seksuaalne ekspluateerimine ja lapsporno terviklikku lähenemist, mille lahutamatud osad on tugev kriminaalõigus, sealhulgas tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid, ning laiaulatuslik õigusala koostöö.

Sellega seoses edastasid liikmesriigid komisjonile erinevaid õigusmeetmeid, mida kuriteo toimepanija suhtes kohaldatakse. Ungari, Soome, Tšehhi Vabariigi, Prantsusmaa, Läti ja Slovakkia kehtivad õigusaktid reguleerivad kõiki raamotsuse artiklis 2 loetletud punkte, kuid kasulik oleks teha mõned täiendused. Nagu juba varem märgitud, töötab komisjon peamiselt tõlgitud dokumentidega, mistõttu on võimalikud vääritimõistmised.

Lisaks sellele võivad liikmesriikide õigussüsteemid märkimisväärselt erineda. Seepärast ei ole õiguslikud mõisted alati võrreldavad.

Kuid siseriiklike õigusaktide üldine analüüs näitab, et liikmesriikides kohaldatavad õigusnormid on enamasti kooskõlas raamotsuse nõuetega, mis kohustavad tunnistama kuriteoks lapse sundimise prostitutsioonile või selleks värbamise, lapse sundimise pornograafilistes etteastetes osalemisele ning osalemise seksuaalsetes toimingutes lapsega raha eest või kasutades selleks sundi või kuritarvitades tunnustatud usaldusisiku positsiooni, võimu või mõju lapse suhtes.

Artikkel 3: Lapspornoga seotud kuriteod

Selle artikli eesmärk on tagada selliste õigusnormide minimaalne ühtlustamine, mis reguleerivad lapspornoga seotud kuritegusid, sealhulgas lapsporno tootmist, müüki, levitamist või edasiandmist, omandamist või omamist, pakkumist või kättesaadavaks tegemist.

Artikli 3 punktis 2 on ette nähtud kuriteoks tunnistamise kohustuse teatavad erandid, kui lapsena näiv reaalne isik on tegelikult vähemalt 18aastane, lapsporno on seotud realistliku kujutisega tegelikkuses mitteeksisteerivast lapsest ning seda toodetakse või omatakse üksnes isiklikuks kasutamiseks. Nendel juhtudel on kriminaalvastutusest vabastamise põhjenduseks asjaolu, et lapsi ei ole pornograafilise materjali tootmisse kaasatud.

Teiseks eespool nimetatud erandiks on juhtumid, mille puhul on toodetud ja omatakse kujutisi lastest, kes on jõudnud seksuaalsesse täisikka, ning kui laps on andnud pornograafiliste kujutiste tootmiseks ja omamiseks oma nõusoleku ning kujutised on mõeldud üksnes isiklikuks kasutamiseks. Kuid sellise juhtumi puhul ei saa nõusolekut arvesse võtta, kui selle saamiseks on kuriteo toimepanija näiteks kuritarvitanud oma kõrgemat vanust, küpsust, positsiooni, staatust, kogemust või ohvri sõltuvust temast. See säte eeldab lapsporno kuriteoks tunnistamise ulatuse piiramist seksuaalse täisea ja 18 aasta vanuse vahel, kui laps annab oma siira nõusoleku pornograafilise materjali tootmiseks ja isiklikuks kasutamiseks.

Kuigi riiklikes õigusaktides on ilmselt täidetud lapsporno kuriteoks tunnistamise miinimumnõuded, on artikli 3 punktis 2 sätestatud erandite kohta esitatud teave üldiselt puudulik. Täieliku teabe on komisjonile esitanud üksnes Ungari, Leedu, Itaalia, Taani, Saksamaa ja Küpros. Seepärast ei ole võimalik hinnata seksuaalsesse täisikka jõudnud laste tegelikku kaitset, mis on eriti terav küsimus sellistes riikides, kus alla 16 aasta vanuseid isikuid loetakse seksuaalselt täisealisteks.

Artikkel 4: Kihutamine, kaasa aitamine ja kuriteokatse

Komisjonile edastatud teabes on enamik liikmesriike viidanud oma kriminaalõiguses olemasolevatele süüteost osavõtu ja süüteokatse üldeeskirjadele. Üldeeskirju kohaldatakse ka alaealiste suhtes toimepandud kuritegude suhtes, milleks on seksuaalne ekspluateerimine ja lapspornoga seotud kuriteod.

Artikkel 5: Karistused ja raskendavad asjaolud

See artikkel on üks raamotsuse põhisäte. Lõikes 1 on peamiselt sätestatud, et raamotsuse artiklites 2, 3 ja 4 osutatud kuritegude eest määratud karistuse maksimaalmääraks on vähemalt ühe- kuni kolmeaastane vangistus. Selle sätte eesmärgiks on tagada kuriteo toimepanija suhtes kohaldatavate karistuste minimaalne ühtlustamine. Tundub, et kõik liikmesriigid täidavad raamotsuse nõudeid. Hispaania, Sloveenia, Eesti ja Luksemburgi poolt komisjonile edastatud dokumentide põhjal ei ole komisjon saanud selget ülevaadet õigussüsteemist, milles rakendatakse raamotsuse artikli 5 punkti 3 nõudeid.

Artiklid 6 ja 7: Juriidiliste isikute vastutus ja juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused

Paralleelselt füüsiliste isikute vastutusega võetakse raamotsusega kasutusele ka juriidiliste isikute vastutuse kontseptsioon. Juriidilisi isikuid peetakse vastutavaks kuritegude eest, mille on nende kasuks toime pannud iseseisvalt või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik või isik, kellel on otsuse tegemise õigus. Puudub nõue, mille kohaselt peaks juriidilise isiku vastutus olema tingimata kriminaalvastutus. Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused peavad olema „*tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad*”. Igal juhul võib komisjonile riiklike süsteemide kohta esitatud teabe põhjal väita, et enamiku liikmesriikide õigusaktides on sätestatud juriidiliste isikute karistamise võimalus vähemalt haldusmeetmete kaudu. Raamotsuse artikli 7 punktis 1 on sätestatud, et juriidilistele isikutele määratava karistuse kohustuslikuks miinimummääraks on kriminaalõiguslikud ja muud trahvid. Tundub, et haldus- või kriminaalmeetmete osas on artikleid 6 ja 7 suures osas kohaldatud.

Artikkel 8: Jurisdiktsioon ja vastutusele võtmine

Raamotsuse artiklis 8 on sätestatud, millistel juhtudel on liikmesriigid kohustatud kehtestama oma jurisdiktsiooni artiklites 2–4 nimetatud õigusrikkumiste üle. Lähtutakse territoriaalsuse põhimõttest, mille kohaselt peab iga liikmesriik kehtestama oma jurisdiktsiooni tervikuna või osaliselt tema territooriumil toime pandud kuritegude suhtes. Artikli 8 punkt 3 on asendatud otsusega Euroopa vahistamismääruse kohta.⁸ Liikmesriigid järgivad raamotsuse artikli 8 lõike 1 punktis a sätestatud territoriaalsuse põhimõtte nõuet.

Artikli 8 lõike 1 punktis b on kehtestatud ekstraterritoriaalsuse eeskiri, kui kuriteo toimepanija on asjaomase liikmesriigi kodanik. See säte on eriti oluline, et tagada süüdistatavate tõhus vastutusele võtmine niinimetatud seksiturismi korral, mille puhul laste seksuaalse ekspluateerimise kuritegu on pandud toime välismaal. Põhimõtteliselt peavad liikmesriigid tagama lastele samaväärse kaitse olenemata sellest, millise riigi elanikud nad on. Võttes arvesse erinevate õigussüsteemide nõudeid võimaldab artikli 8 lõike 1 punkt b liikmesriikidel väljaspool nende territooriumi toimepandud kuriteo korral jurisdiktsiooni käsitlevaid norme mitte kohaldada või kohaldada neid üksnes erijuhtudel või -asjaoludel. Kuid ekstraterritoriaalse jurisdiktsiooni osas ei pakkunud liikmesriigid piisavat teavet selle hindamiseks, kui kaugele on nad selle eeskirja rakendamisel jõudnud.

Artikkel 9: Ohvrite kaitse ja abistamine

Artiklis 9 reguleeritakse kolme erinevat küsimust. Esimeses lõikes on sätestatud, et raamotsuses käsitletud kuritegude uurimine või nende eest vastutusele võtmine ei sõltu kuriteoohvri tunnistusest ega süüdistusest juhul, kui kohaldatakse territoriaalse jurisdiktsiooni eeskirja. Liikmesriikide õigussüsteemides on see kohustus üldiselt täidetud.

Artikli 9 lõikes 2 on viidatud seksuaalse ekspluateerimise lapsohvritele, keda tuleks käsitada eriti kaitsetute ohvritena vastavalt 15. märtsi 2001. aasta raamotsusele 2001/220/JHA ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses.⁹ Liikmesriikide poolt komisjonile esitatud teave on lünklik ja puudulik ning see ei võimalda täielikku analüüsi teha. Rootsi, Taani, Madalmaad, Itaalia, Saksamaa, Slovakkia ja Ühendkuningriik on piisavas ulatuses raamotsuse nõudeid arvesse võtnud. Küprosel 2007. aastal vastuvõetud uued õigusnormid sisaldavad ulatuslikku

⁸ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JHA Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, EÜT L 190, 18.7.2002.

⁹ Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsus 2001/220/JHA ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses, EÜT L 82, 22.3.2001.

raamistikku ohvrite tunnustamise, ohvriabi teenuste kasutamise ja ohvrite kaitse kohta, mis on täielikult kooskõlas 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JHA (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses) artikli 13 nõuetega seksuaalselt ekspluateeritud laste osas.

Artikli 9 kolmanda lõikega kohustatakse liikmesriike tagama ohvri perekonnale erikaitse ja -abi, võttes arvesse 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JHA (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses) artiklit 4. Saksamaa, Läti, Rootsi, Ühendkuningriik, Austria ja Eesti on edastanud komisjonile teabe, mis tõendab, et need riigid järgivad raamotsuse nõudeid. Teised liikmesriigid ei ole selles küsimuses mingit teavet esitanud.

4. JÄRELDUSED

Kõik liikmesriigid ei ole komisjonile õigeaegselt üle andnud kõiki oma vastavate rakendusaktide tekste. Seega võivad aruandes esitatud hinnangud ja järeldused kohati tugineda mittetäielikule teabele.

Edastatud teabe põhjal tundub, et peaaegu kõik liikmesriigid on nõukogu raamotsusega ette nähtud nõuded täitnud kas juba olemasolevate riiklike õigusaktide või uute konkreetsete eriõigusaktide rakendamise kaudu. Üldiselt tagavad liikmesriikide õigusnormid lastele tugeva kaitse seksuaalse ekspluateerimise ja kuritarvitamise eest ning nendega nähakse ette piisavalt karmid karistused. Lapsporno osas on üldiselt täidetud lastega seotud pornograafilise materjali tootmise kuriteoks tunnistamise nõue, kuigi ei ole võimalik anda täpset hinnangut kriminaalvastutusest vabastamise ulatuse kohta lapsporno puhul, mis on seotud lastega, kelle vanus jääb seksuaalse täisea ja 18 eluaasta vahele.

Kui nõukogu raamotsust ei ole riiklikes õigusaktides jõustatud, kutsub komisjon asjaomaseid liikmesriike olukorda võimalikult kiiresti rakendusaktide vastuvõtmise kaudu parandama. Sellegipoolest on nõukogu raamotsuse tulemusena liikmesriikide kriminaalõiguses nüüd üldiselt konkreetsed sätted, millega võimaldatakse laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno eest vastutusele võtta ja nähakse ette tõhusad proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

Nagu on märgitud komisjoni 2. mail 2006. aasta aruandes inimkaubanduse vastu võitlemist käsitleva nõukogu raamotsuse 2002/629 rakendamise kohta, on raske anda ammendavat hinnangut kaitsetuid ohvreid reguleerivate õigusaktide kohta, kuna liikmesriikidelt ei ole laekunud piisavalt teavet. Ohvrisõbralik lähenemine kriminaalmenetluses ning kõrgetasemeline sotsiaalabi ohvritele kriminaalmenetluse ajal ja selle järel on väga oluline, et vältida uuesti ohvriks langemist ning tagada kuritegude tõhus lahendamine. Seepärast kutsub komisjon liikmesriike üles vaatama hoolikalt üle oma õigusnormid, et veelgi tugevdada lapsohvrite sotsiaalset kaitset ning tagada nende õiguste igakülgne austamine.

Arvestades viimaseid arengusuundumusi, eriti elektroonilise side tehnoloogiate valdkonnas, on esile kerkinud uued probleemid, näiteks interneti kaudu laste pettusega meelitamine ebaseaduslikule tegevusele („grooming“). Samas töötatakse välja uusi meetodeid selliste kuritegude avastamiseks ning lapsohvrite tuvastamiseks, kasutades selleks spetsialiseerunud õiguskaitseüksusi. Arvestades selles valdkonnas toimunud arutelude tulemusi, võib komisjon kaaluda praeguse raamotsuse ajakohastamist ja selle edasist tõhustamist laste ekspluateerimise ja sellega seotud kuritegude, eriti elektroonilise sidevõrgu ja infosüsteemide kaudu toimepandud kuritegude valdkonnas.